

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v dedičskej veci po poručiťke **L.**, ktorá sa narodila **X.**, naposledy bývala v **Z.** a zomrela **X.**, za účasti dedičov **1/ L.**, bývajúceho v **L.**, **2/ A.**, bývajúceho v **Z.**, zastúpeného **A.** bývajúcim v **Z.** a zastúpeným JUDr. **A.**, advokátom so sídlom v **L.**, a **3/ P.**, bývajúceho v **Z.**, zastúpeného **A.** bývajúcim v **Z.** a zastúpeným JUDr. **A.**, advokátom so sídlom v **L.**, vedenej na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 10 D 196/2012, a vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti – dedičov **2/** a **3/**, **o schválenie právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 12 P 28/2013, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Levice zo 17. apríla 2014 č.k. 10 D 196/2012-88 a proti rozsudku Okresného súdu Levice zo 14. februára 2014 č.k. 12 P 28/2013-9, takto

r o z h o d o l :

Mimoriadne dovolanie **o d m i e t a.**

Dedičovi **1/** nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Levice uznesením zo 17. apríla 2014 č.k. 10 D 196/2012-88 schválil dohodu o vyporiadaní dedičstva, ktorou: I. dedič **1/** voči spoludedičom bezodplatne nadobudol cenné papiere (akcie špecifikované v uznesení), ďalej vklad na vkladnej knižke (špecifikovaný v uznesení), nehnuteľnosti v katastrálnom území **H.** vedené v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č. **X.** (v podieloch špecifikovaných v uznesení), II. dedič **2/** voči spoludedičom bezodplatne nadobudol cenné papiere (akcie špecifikované v uznesení),

ako aj nehnuteľnosti v katastrálnom území H. vedené v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č. X., III. dedič 3/ voči spoludedičom bezodplatne nadobudol cenné papiere (akcie špecifikované v uznesení), ako aj nehnuteľnosti v katastrálnom území H. vedené v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č. X. (v podieloch špecifikovaných v uznesení), IV. dedič 1/ v podiele 1/2, dedič 2/ v podiele 1/4 a dedič 3/ v podiele 1/4 nadobudli vklady na ďalších vkladných knižkách (špecifikované v uznesení) a nehnuteľnosti v katastrálnom území H. vedené na liste vlastníctva č. X.. V odôvodnení uznesenia súd prvého stupňa uviedol, že poručiiteľka zomrela bez zanechania závetu, ako dedičia po nej prichádzali do úvahy dedič 1/ a A. (otec dedičov 2/ a 3/), ktorý však dedičstvo odmietol a do jeho dedičských práv vstúpili dedičia 2/ a 3/. V ďalšom konštatoval, že dedičia 1/, 2/ a 3/ uzatvorili 28. novembra 2013 dohodu o vyporiadaní dedičstva, pričom právny úkon A. ako zákonného zástupcu dedičov 2/ a 3/ bol schválený súdom. V nadväznosti na to súd prvého stupňa schválil dohodu o vyporiadaní dedičstva (§ 175q ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Okresný súd Levice rozsudkom zo 14. februára 2014 č.k. 12 P 28/2013-9 schválil „dedičskú dohodu“, ktorú 28. novembra 2013 uzatvoril otec dedičov 2/ a 3/ v konaní o dedičstve po poručiiteľke L. zomrelej X. vedenom na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 10 D 196/2012.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) na základe podnetu A. napadol vyššie uvedené rozhodnutia mimoriadnym dovolaním. Okresnému súdu vytkol, že (napadnutým rozsudkom) nemal schváliť právny úkon zákonného zástupcu dedičov 2/ a 3/ urobený za nich v dohode o vyporiadaní dedičstva a že (napadnutým uznesením) nemal schváliť dohodu dedičov 1/, 2/ a 3/ o vyporiadaní dedičstva, lebo pri týchto právnych úkonoch neboli rešpektované zákonné podiely maloletých dedičov 2/ a 3/. Napadnuté rozhodnutia navrhol zrušiť z dôvodov uvedených v § 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.

Dedič 1/ sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadril.

Zákonný zástupca dedičov 2/ a 3/ navrhol mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania

(§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či je mimoriadne dovolanie procesne prípustné.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.). Mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.). Mimoriadne dovolanie podáva generálny prokurátor na dovolacom súde do jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 243g O.s.p.).

1. So zreteľom na nejednotnosť rozhodovania senátov občianskoprávneho kolégia pri aplikácii ustanovenia § 243e ods. 1 O.s.p. (najmä v otázke, proti ktorým rozhodnutiam súdu je prípustné mimoriadne dovolanie a či je tento opravný prostriedok prípustný aj vtedy, keď účastník sám predtým nevyužil všetky dostupné opravné prostriedky) prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu v minulosti stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska, ktoré zdôraznilo predovšetkým účel mimoriadneho dovolania a vychádzalo najmä z doslovného textu právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom súdnom poriadku, znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

2. Obdobne, za účelom prekonania nejednotnosti rozhodovania, prijal Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 18. marca 2015 pod sp. zn. PL.z. 3/2015 zjednocujúce stanovisko, v zmysle ktorého: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) ako i výnimočnosť mimoriadneho

dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

3. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnenému názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)]. Právoplatnosť rozhodnutia súdu môže byť prelomená len výnimočne a výlučne iba za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (viď *Ryabykh proti Rusku*, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, nie však z dôvodu právnej čistoty (pozri *Sutyazhnik proti Rusku*, rozsudok z roku 2009).

ESLP na tieto predpoklady prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov opätovne poukázal v rozhodnutiach z 9. júna 2015 vo veciach DRAFT-OVA, a. s. proti Slovenskej republike, PSMA, s.r.o. proti Slovenskej republike a COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike.

4. Judikatúra najvyššieho súdu, vrátane ním prijatých stanovísk, nie je bez vývoja. Nie je vylúčené, aby aj pri nezmenenej právnej úprave, prípadne s ohľadom na nové právne náhľady alebo interpretačné východiská samotného najvyššieho súdu, bola nielen spresňovaná či dopĺňovaná, ale tiež menená.

V preskúmvanej veci sa senát 3 C najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v tejto veci, odchyľuje od stanoviska R 36/2008 s vedomím, že k „prekonaniu“ tohto stanoviska môže dôjsť iba osobitným procesom predpokladaným v § 21 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Senát 3 C najvyššieho súdu pri rozhodovaní v danej veci – na rozdiel od uvedeného stanoviska (aj s prihliadnutím na dôvody uvedené v bodoch 2. a 3.) – akcentuje predovšetkým miesto, ktoré má mimoriadne dovolanie v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania. Na bližšie odôvodnenie odklonenia sa od predmetného stanoviska uvádza nasledovné:

I keď to v ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich riadne a mimoriadne opravné prostriedky nie je výslovne uvedené, predsa len je z nich zrejماً zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne – až po najvyššiu úroveň – všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok.

Mimoriadne dovolanie je (mimoriadny) opravný prostriedok, ktorý smeruje proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a vykazuje atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti (§ 159 ods. 1 O.s.p.). V konaní o mimoriadnom dovolaní dochádza preto k stretu dvoch základných práv (ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces, jednak o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 Ústavy, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy, treba mať v konaní o mimoriadnom dovolaní na zreteli vzájomný vzťah oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva (m. m. I. ÚS 252/05 a tiež IV. ÚS 481/2011).

Pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní nemožno brať na zreteľ len generálnym prokurátorom namietané porušenie zákona, lebo je potrebné zachovať ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi právom na spravodlivé súdne konanie a ústavným princípom

právnej istoty. Právo na spravodlivý súdny proces treba pritom vnímať ako právo, ktoré sa netýka len jedného z účastníkov konania (jednej procesnej strany) a sleduje len jeho práva a oprávnené záujmy; právo na spravodlivý súdny proces sa viaže na občianske súdne konanie ako celok a právne postavenie všetkých jeho účastníkov rovnako.

Najvyšší súd pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania musí dať prednosť ústavnému princípu právnej istoty vtedy, keď účastník sám nevyužil všetky dostupné procesné prostriedky poskytované právnym poriadkom za účelom nápravy konania alebo rozhodovania súdov a zostal v tomto smere pasívny. To rovnako platí vtedy, keď sa účastník občianskeho súdneho konania sám svojim procesným úkonom (napríklad vzdaním sa odvolania) zbavil možnosti podať dostupný opravný prostriedok. V oboch týchto prípadoch je procesná aktivita generálneho prokurátora podávajúceho mimoriadne dovolanie neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p.

5. V danom prípade generálny prokurátor napadol mimoriadnym dovolaním dve rozhodnutia okresného súdu, ktoré nadobudli právoplatnosť.

V konaní vedenom na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 12 P 28/2013 žiadny z účastníkov nepodal odvolanie.

Zo spisu Okresného súdu Levice sp. zn. 10 D 196/2012 vyplýva, že zákonný zástupca dedičov 2/ a 3/ podal „odvolanie“, resp. návrh na opravu rozhodnutia. Podľa záveru súdu išlo o návrh na opravu rozhodnutia, ktorý Okresný súd Levice zamietol uznesením 1. júla 2014 č.k. 10 D 196/2012-94. Proti tomuto uzneseniu bolo prípustné odvolanie, zákonný zástupca dedičov 2/ a 3/ ho ale nepodal.

Dôvody tejto procesnej pasivity vysvetľoval A. vo svojom podnete zo 17. septembra 2014 adresovanom Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky tak, že dosah uvedených rozhodnutí Okresného súdu Levice a ich dopad na majetok maloletých dedičov si uvedomil až po doručení uznesenia Okresného súdu Levice z 1. júla 2014 a výzvy dediča 1/ požadujúceho od dedičov 2/ a 3/ peňažné plnenie podľa rozhodnutia o dedičstve. Takáto argumentácia nasvedčuje tomu, že zákonný zástupca dedičov 2/ a 3/ nerešpektoval zásadu, v zmysle ktorej

právo patrí bdelym („vigilantibus iura scripta sunt“), to znamená tým, ktorí sú opatrní, predvídajú, starostlivo sa pripravujú na občianske súdne konanie, aktívne sa zaujímajú o ochranu svojich práv a procesné úkony nerobia neuvážene, ale až po dôslednom oboznámení sa s ich právnymi účinkami. Neznalosť zákona pri tom neospravedlňuje („ignorantia juris non excusat“).

Vzhľadom na to, že v predmetných konaniach podnecovateľ mimoriadneho dovolania nevyužil dostupný opravný prostriedok (resp. sa možnosti podať dostupný opravný prostriedok sám zbavil), najvyšší súd dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je v danom prípade procesne neprípustné.

6. So zreteľom na to najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dali podnet na mimoriadne dovolanie dedičia 2/ a 3/ zastúpení ich zákonným zástupcom. Dedič 1/ nepodal návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd mu preto nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. júna 2015

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lenka Pošová